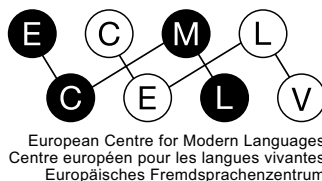

Elektroniczne portfolio językowe EPOS i jego misja

Bärbel Kühn

Dwa lata temu świętowaliśmy 20. rocznicę opracowania Europejskiego Portfolio Językowego (EPJ). Powstało ono w trakcie sympozjum Rady Europy w Rüşchlikon, w Szwajcarii w 1991 r.

W dokumencie przygotowanym z okazji tej rocznicy czytamy: (...) *potrzeba redefinicji Europy po upadku muru berlińskiego i rozpadzie Związku Radzieckiego była oczywista, a Rada Europy była gotowa promować dialog ponad historycznymi podziałami* (Schärer 2012:45). Od tego czasu wyzwania gospodarcze, społeczne i edukacyjne oraz wynikające z nich potrzeby w zakresie edukacji językowej i (między)kulturowej uległy znaczącym zmianom. W 2010 r. nowoutworzone INGO-Professional Network Forum, reprezentujące niezależne stowarzyszenia i instytucje, opisało bieżące wyzwania w, podpisanej w Grazu, *Deklaracji na temat edukacji językowej: Coraz większa mobilność osób i globalizacja procesów społecznych i gospodarczych stymulowana przez szybko absorbowane przez społeczeństwa innowacje w zakresie technologii telekomunikacyjnych stawiają przed systemami edukacji nowe wyzwania, takie jak: wielojęzyczne i wielokulturowe klasy, kompatybilność systemów edukacji i kwalifikacji, mobilne media itd.* (Rada Europy 2010). W dokumencie tym podkreślono również, że *potrzebna jest nowa koncepcja edukacji*. Dlatego

też wdrażanie EPJ stanowi jedno z kluczowych zagadnień edukacji osób różnojęzycznych żyjących w wielojęzycznych społeczeństwach.

Aby wyjaśnić kluczową rolę EPJ, należy uwzględnić po pierwsze – zmiany wprowadzane do e-EPJ i EPOS, po drugie – nową formułę działalności ECML.

Początki EPJ

Po przyjęciu rezolucji w sprawie EPJ przez stałą konferencję ministrów oświaty krajów członkowskich Rady Europy w Krakowie w 2000 r. EPJ zostało oficjalnie zainaugurowane w 2001 r. w trakcie Europejskiego Roku Języków (Schärer 2012:45). W ciągu kolejnych 10 lat Rada Europy zatwierdziła i akredytowała 118 wzorów EPJ (Council of Europe 2010).

Zestaw ogólnych zasad i wytycznych w zakresie EPJ stanowi podstawę dla jego walidacji. Najważniejsze z nich stanowią, że każde EPJ: jest własnością uczącego się, jest narzędziem promującym autonomię osoby uczącej się, składa się z trzech części: paszportu językowego, biografii językowej i dossier, pełni funkcje sprawozdawcze i pedagogiczne, uznaje

pełen zakres doświadczeń oraz kompetencji językowych i międzykulturowych osoby uczącej się, bez względu na to, czy zostały one nabyte w ramach edukacji formalnej czy poza nią (Council of Europe 2000).

Rzeczywiste potrzeby

W 2011 r. procedury walidacji zastąpiła uproszczona procedura rejestracji, która zasadza się na autodeklaracji. *Obecnie, głównie w wyniku nowych fal migracji, naturalna różnorodność jest coraz częściej spotykanym fenomenem w wielu społeczeństwach europejskich, co mobilizuje nas do poszukiwania nowych sposobów na poszerzenie zakresu zasad, które konstytuują EPJ. Zasadnym wydaje się przyjęcie stosowanego w portfolio podejścia do rozwoju kompetencji w języku kształcenia, bez względu na to, czy jest to język rodzimy uczącego się, czy też nie, oraz położenie większego nacisku na języki, których dana osoba uczy się poza szkołą* (Little, Goullier i Hughes 2011).

W dobie rosnącej liczby migrantów spoza i w obrębie granic Europy, chciałabym odnieść się do dokumentu opublikowanego przez Ośrodek Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego (Grzymała- Kazłowska 2013). Przy opracowywaniu koncepcji EPJ nie możemy zapominać o konieczności integracji i zachowania tożsamości migrantów, jak również zaspokojeniu ich potrzeb indywidualnych i społecznych. Jedną z konsekwencji stosowania takiego podejścia byłoby wprowadzenie do EPJ umiejętności wymaganych do *społecznego zakotwiczenia* (Grzymała- Kazłowska 2013) poprzez integrację kompetencji międzykulturowych i tzw. ogólnych umiejętności rozwiązywania problemów (*User Generated Education*).

Początki EPOS

Wspieranie wielojęzyczności w Bremie nie jest ukierunkowane jednostkowo, lecz wynika z potrzeby ogólnospołecznej; populacja najmniejszego kraju związkowego Niemiec składającego się z dwóch miast, Bremy i Bremerhaven, wynosi 650 863 mieszkańców, z których 79 tys. to imigranci reprezentujący 165 narodowości, 40 proc. z nich jest pochodzenia tureckiego. W Bremie działa 41 szkół, w których nauczanych jest ponad 15 języków. Badania potwierdzają, że kompetencje w zakresie języka niemieckiego, i tym samym wszystkich przedmiotów nauczanych w tym języku, mogą zostać rozwinięte dzięki wspieraniu rodzimych języków uczniów. Dlatego też zniesiono zakaz używania w szkołach języków innych niż niemiecki

oraz zakaz używania na uniwersytetach języków innych niż niemiecki i angielski. W wyniku powyższego, wielojęzyczność weszła do kanonu polityki edukacyjnej nie tylko w Bremie.

Jednak nowe polityczne i pedagogiczne podejście do roli, jaką EPJ odgrywa w edukacji wielojęzycznej, było tylko jednym z dwóch powodów, dla których stworzono i obecnie wdraża się e-EPJ w Bremie. Druga z przyczyn wiąże się z innowacjami w zakresie TIK, o których również wspomniano w *Deklaracji* z Grazu. Kiedy około 2005 r. rozpoczęliśmy prace nad e-EPJ, jedynie ALTE oferowała potwierdzone e-EPJ. Potem kolejne wzory opracowywano w innych krajach Europy: *Elektroniczne portfolio pozwala użytkownikom zbierać i organizować materiały w wielu formatach, w tym w formie materiałów tekstowych, graficznych, audio i wideo. Nie jest to chaotyczny zbiór materiałów (np. elektroniczny album z wycinkami czy też prezentacja multimedialna), lecz narzędzie służące autorefleksji, które ilustruje rozwój kompetencji* (Barrett 2000).

e-EPJ opracowane w Bremie nosi nazwę EPOS. EPOS 1 został przygotowany dla szkół średnich. Niestety pierwsza wersja nie była dość dobra, tak więc w kolejnych latach EOPS 1 był głównie stosowany przez Centrum Językowe Uniwersytetu w Bremie w celu wspierania autonomii uczących się poprzez łączenie nauki indywidualnej i uczenie się od siebie nawzajem z kształceniem nauczycieli EPOS (Kühn 2011).

EPOS stosowane jest, by wspierać autonomię uczenia się, nie tylko w celu rozwijania kompetencji wielojęzycznych i międzykulturowych, lecz również by promować postawy prodemokratyczne, pamiętając o definicji Davida Little'a, która kładzie nacisk na zdolność osoby uczącej się do krytycznej refleksji, podejmowania decyzji i niezależnego działania (Little 2000:69).

EPOS 2, rozszerzone e-portfolio

Pierwsze rozszerzenie EPOS miało miejsce w 2011 r. i polegało na zintegrowaniu z nim portfolio Mahara. Oprogramowanie otwarte Mahara zapewniło portfolio EPOS dostęp do narzędzi web 2.0. Kolejne rozszerzenia obejmują narzędzia opracowane przez specjalistów, które przyczyniają się do zwiększania motywacji uczących się i nauczycieli do korzystania z e-EPJ oraz są pomocne w zrozumieniu jego zasad i funkcji. EPOS 2, wspiera cały łańcuch uczenia się, od niezależnej autoewaluacji posiadanych kompetencji poprzez określenie własnych celów uczenia się do zmniejszenia deficytów kompetencyjnych i dokumentowania efektów nauki. Dzięki temu EPOS

pozwała uczącym się rozwijać własne strategie i metody uczenia się. Za pośrednictwem EPOS uczniowie uczą się znajdowania odpowiedzi na poniższe pytania: *Co potrafisz już zrobić w językach, które mniej więcej znasz?, Co chcesz osiągnąć?, Jakich dokumentów możesz potrzebować, ubiegając się o przyjęcie do szkoły, na uniwersytet, do pracy (np.: świadectwa które dokumentują Twoją biegłość językową w zakresie mówienia/pisania)?, W jaki sposób możesz udokumentować swoją biografię uczenia się do celów autorefleksji oraz by zamieścić informacje w CV?, W jaki sposób możesz zmotywować się do nauki (dziennik nauki, możliwości dzielenia się swoimi osiągnięciami za pośrednictwem grupy wsparcia osób uczących się, uczenia się w grupie, oceny koleżeńskiej, konsultacji itp.)?, Jakie strategie mogą okazać się pomocne?, W jaki sposób możesz zdobyć i ocenić wiedzę międzykulturową?*

Zadania ECML: szkolenia i konsultacje

EPOS 2 był stosowany przez Uniwersytet w Bremie w ramach specjalnego programu nauki języków prowadzonego przez Centrum Językowe.

Obecnie jest on stosowany w systemie kształcenia mieszanego. Od początku jego wdrażania nasi koledzy z centrów językowych w Niemczech i Szwajcarii byli zaangażowani w dyskusje na temat koncepcji EPOS i byli zaznajamiani z pomysłami dotyczącymi nowego typu działalności prowadzonej przez Europejskie Centrum Języków Nowożytnych (ECML, patrz poniżej). W 2012 r. uniwersytety w Niemczech, Wielkiej Brytanii i we Włoszech rozpoczęły planowanie działań zmierzających do ustanowienia formalnej sieci EPOS. W tym samym czasie szkoły z Bremy i kilku innych krajów związkowych Niemiec zwróciły się do nas z prośbą o wdrożenie EPOS 2.

Coraz częściej prowadzimy szkolenia i konsultacje w imieniu ECML w ramach projektu *Wspieranie lokalnych sieci Europejskich e-Portfoliów Językowych*. Oznacza to, że udzielamy pomocy mającej na celu: promowanie skutecznego korzystania z EPJ, inicjowanie i wspieranie działania sieci użytkowników EPJ, tworzenie e-platform wspierających lokalne sieci użytkowników EPJ, szkolenie użytkowników EPJ w zakresie skutecznego korzystania z e-platform w ramach formalnego i nieformalnego uczenia się języków, stymulowanie regularnej wymiany wiedzy i dobrych praktyk. Nie oferujemy gotowych odpowiedzi. Świadczymy usługi szkoleniowe i konsultingowe dla lokalnych sieci na etapie ich tworzenia

oraz pomagamy znaleźć partnerów. W skład zespołu ECML wchodzi: María Luisa Pérez Cavana (Open University, Milton Keynes), Michael Langner (Uniwersytet we Fryburgu/Uniwersytet w Luksemburgu), Jürgen Friedrich (Uniwersytet w Bremie), Bärbel Kühn (Uniwersytet w Bremie).

Uważamy, że e-EPJ powinno odgrywać kluczową rolę w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy poszczególnymi sieciami w celu znalezienia odpowiedzi na nowe wyzwania edukacyjne.

Bibliografia

- Barrett, H. C. (2000) *Electronic Portfolios = Multimedia Development + Portfolio Development. The Electronic Portfolio Development Process.*
- Council of Europe (2010) *European Language Portfolio* [online] [dostęp 13.07.2013].
- Council of Europe (2000) *Principles and Guidelines*. Strasbourg 33 rev 1. Revised in June 2004. [online] [dostęp 13.07.2013].
- Grzymała-Kazłowska, A. (2013) *From Identity and Integration to Social Anchoring*. Centre of Migration Research. Working Paper nr 64 (122) Warszawa [online] [dostęp 14.07.2013].
- Kühn, B. (2011) *Eine Pädagogik zur Begleitung von Selbstlernprozessen. Paradoxon oder Herausforderung?* W: D. Elsner i A. Wildemann (red.) *Sprachen lernen – Sprachen lehren. Perspektiven für die Lehrerbildung in Europa*. Frankfurt a. M.: Peter Lang.
- Little, D. (2000) *Autonomy and Autonomous Learners*. W: Byram, M. (red.) *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*. London: Routledge.
- Little, D., Goullier, F. i Hughes, G. (2011) *The European Language Portfolio: the Story So Far (1991-2011). Executive Summary* [online] [dostęp 13.07.2013].
- Rada Europy (2010) *Graz Declaration on Language Education* [online] [dostęp 13.07.2013].
- Schärer, R. (2012) *Between Vision and Reality. Reflections on Twenty Years of a Common European Project*. W: B. Kühn, M. Luisa Pérez Cavana (red.) *Perspectives from the European Language Portfolio. Learner Autonomy and Self-assessment*. London and New York: Routledge.
- User Generated Education, the Other 21st Century Skills. [online] [dostęp 14.07.2013].

Bärbel Kühn

Dyrektor Centrum Języków dla czterech uniwersytetów publicznych kraju związkowego Bremy (Niemcy). Odpowiedzialna za wdrażanie i wykorzystanie na tych uczelniach Europejskiego Portfolio Językowego EPOS. Ekspertka i konsultantka projektów Europejskiego Centrum Języków Nowożytnych Rady Europy oraz koordynatorka projektu ECML *European Language e-Portfolio – Supporting Local Networks*. Przewodnicząca Rady ds. Języków w Bremie. Współautorka książek *Perspectives from the European Language Portfolio* oraz *Erträge des 3. Bremer Symposions zum autonomen Fremdsprachenlernen*.